

Handelsbankens historia

Våren 1871 bildades en ny bank

Ledamöterna i Stockholms Handelsbanks första styrelse.

Handelsbankens historia går tillbaka till våren 1871 då ett antal framträdande företag och personer inom Stockholms näringsliv grundade Stockholms Handelsbank. Bakgrunden var en personkonflikt inom Stockholms Enskilda Bank som nådde sin kulmen i april 1871 då åtta styrelseledamöter avgick och kort därefter beslöt att bilda en ny bank. Då Handelsbankens första styrelse till stor del kom att utgöras av tidigare medlemmar av direktionen för Enskilda Banken kom den nya banken länge i folkmun att kallas "Frånskilda Banken".

Till skillnad från Enskilda Banken, som var en bank med solidarisk ansvarighet och därför hade rätt att ge ut egna sedlar, blev Handelsbanken ett aktiebolag. Det inbetalda aktiekapitalet uppgick till 1 miljon kronor. Bankens aktier noterades på Stockholms fondbörs 1873 och är idag den äldsta noterade aktien på Stockholmsbörsen.

Medan huvudkonkurrenten hade stort fokus på obligationsaffärer och kundföretag även utanför Stockholm, betonades redan från början att Stockholms Handelsbank skulle

Handelsbankens första annons från den 29 juni 1871.

ägna sig åt "den egentliga bankverksamheten" med in- och utlåning och koncentrera sig på den lokala bankmarknaden, d v s huvudstadens näringsliv.

Banken erhöll sin första oktroj, det vill säga tillstånd att driva bank, av Kungl. Maj:t den 12 maj och den 1 juli 1871 öppnade bankens verksamhet i hyrda lokaler vid Kornhamnstorg i Gamla stan, som då ännu var Stockholms kommersiella och finansiella centrum. Antalet medarbetare, inklusive VD, uppgick till 12 personer. Under bankens första år var hela verksamheten, inklusive expeditionsiokalen, samlad till lokalerna en trappa upp i Schinkelska huset med adress Kornhamnstorg 4. Några år senare öppnades de första avdelningskontoren i Stockholm: 1876 på Södermalm (Götgatan 16), 1878 på Normalm (Fredsgatan 32) och

Stockholms Handelsbanks första kontor vid Kornhamnstorg, Gamla Stan.

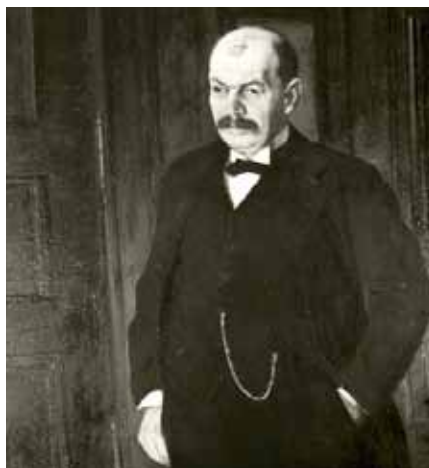
1882 på Östermalm (Humlegårdsgatan 24). Redan 1874 hade dock banken öppnat ett avdelningskontor i Jönköping, men denna filial avvecklades 1895.

Bankens första verksamhetsår var mycket lyckosamma och redan efter ett par år hade Handelsbanken en stark ställning bland Stockholms banker. Den första riktigt stora prövningen för den nya banken kom med den svåra kris som åren 1878-79 skakade stora delar av banksverige, främst till följd av osäkerheten kring järnvägsobligationer. Banken reserverade betydande belopp till en särskild fond för att möta förväntade kreditförluster. Men relativt andra stockholmsbanker klarade sig Handelsbanken relativt väl. Medan huvudkonkurrenten behövde räddas med statligt stöd kunde Handelsbanken flytta fram positionerna.

Den Fraenckelska perioden

Under krisåren i slutet av 1870-talet samt under de första åren av 1880-talet växte banken snabbare än konkurrenterna. Den stora byggkraschen i Stockholm 1885 samt den påföljande konjunkturnedgången drabbade den tidigare expansiva banken. Efter fortsatt svaga resultat även under de första åren av 1890-talet krävde bankens ägare en ny ledning och 1893 fick banken en ny chef i bankiren Louis Fraenkel, som kom att leda banken i 18 år fram till 1911. Fraenckels egen bankirfirmas affärsförbindelser, inte minst de utländska kontakterna, överfördes till Stockholms Handelsbank.

Något år efter Fraenckels tillträde resulterade den snabba ekonomiska utvecklingen i en starkt ökad efterfrågan på banktjänster. Högkonjunkturen gav möjligheter till ökad vinst men även svårbedömda risker. I den hårda konkurrensen mellan bankerna tillhörde Stockholms Handelsbank, under Fraenckels ledning, dem som lyckades bäst. Bland annat kunde banken knyta till sig en krets stora företagskunder och utveckla utlandsförbindelserna. Fraenckels fokus låg åt vad som idag kallas "merchant banking". Han var starkt fokuserad på ökad lönsamhet och en av strategierna var att ge en ökad tyngdpunkt mot obligations- och valutaaffärer.

Louis Fraenkel, VD 1893-1911

Fraenkel tyckte det var olämpligt att banken var direkt ägare av bankkontor utanför Stockholm. I stället deltog banken aktivt i grundandet av nya lokala banker i vilka Stockholms Handelsbank hade nära samarbete och ägarintressen. Avdelningskontoret i Jönköping avvecklades och överläts 1895 till den nybildade Jönköpings Handelsbank. 1896 grundades Skånska Handelsbanken och året därpå Göteborgs Handelsbank. Med dessa, liksom med Sundsvalls Handelsbank,

Sedan våren 1905 har Handelsbankens huvudkontor legat vid Kungsträdgårdsgatan i Stockholm.

slöts samarbetsavtal. Det av Fraenkel organiserade samarbetet mellan dessa "handelsbanker" blev dock kortvarigt och avslutades helt 1911.

När Fraenkel tillträdde som chef var Handelsbanken Sveriges 10:e största affärsbank. Vid hans frånträde hade banken växt till landets näst största affärsbank.

Hösten 1896 flyttades huvudkontoret från Gamla stan till hyrda lokaler vid Gustaf Adolfs Torg, Stockholms nya affärscentrum.

De hyrda lokalerna visade sig redan efter ett par år otillräckliga. För att lösa lokalfrågan inköptes en större fastighet med adressen Kungsträdgårdsgatan 2 B och här uppfördes en ny byggnad för bankens huvudkontor. Den 22 maj 1905 – långt efter sina två huvudkonkurrenter – flyttade Handelsbanken in i ett eget bankpalats beläget vid Kungsträdgårdsgatan, där bankens huvudkontor, nu starkt utvidgat, fortfarande ligger. Banken hade då ett 50-tal anställda fördelade på 6 kontor.

Stockholms Handelsbank expanderar till Svenska Handelsbanken

I Oscarshamn har Handelsbanken drivit verksamhet sedan 1919, då kontoret förvärvades från Bankaktiebolaget Södra Sverige.

1900-talets första decennier kan i såväl Sverige som i övriga Europa betecknas som banksammanslagningarnas tid. I Sverige mer än halverades antalet banker.

Under Louis Fraenckels tid som VD hade Stockholms Handelsbank enbart haft kontor i Stockholm men den nya bankledningen såg flera fördelar med att expandera kontorsrörelsen till övriga delar av landet.

På våren 1914 förvärvades Bankaktiebolaget Norra Sverige. Därmed utvidgades Handelsbankens verksamhet betydligt med kontor på 36 nya orter, främst längs norrlandskusten men även några kontor i mellansverige.

I samband med förvärvet organiserades verksamheten i två rörelsegrenar: en Stockholmsrörelse samt en med denna

jämställd Provinnsrörelse. Provinscentralen, som var direkt underställd VD och hade att förvalta den förvärvade landsortsrörelsen, förlades till Kungsträdgårdsgatan 16. Organisationen med en Stockholmsrörelse och en Provinnsrörelse behölls ända fram till slutet av 1960-talet.

Medan konkurrentbankerna under denna konsolideringens tid expanderade väster och söder ut i landet blickade Handelsbankens ledning fortsatt åt norr där skogsindustrin hade goda tider. Handelsbanken stärkte sin ställning i detta framtidsland ytterligare 1917 genom förvärvet av Norrlandsbanken och dess 79 kontor. Liksom Bankaktiebolaget Norra Sverige var Norrlandsbanken en produkt av fusioner mellan flera olika mindre banker.

Trots att de norrländska förvärven förbättrade relationen mellan in- och utlåning, visade det sig snart vara oklokt med en sådan stark koncentration till norra Sverige. Under 1918 öppnade Handelsbanken nya kontor i såväl Göteborg som Malmö. Även i södra Sverige fanns ett för Stockholmsbanker attraktivt inlåningsöverskott och 1919 förvärvades

Bankaktiebolaget Södra Sverige med 67 kontor.

Efter sammanslagningen med Bankaktiebolaget Södra Sverige ändrades bankens namn till Svenska Handelsbanken. Från Södra Sverige övertogs även den oktagon som sedan under lång tid kom att fungera som Svenska Handelsbankens symbol.

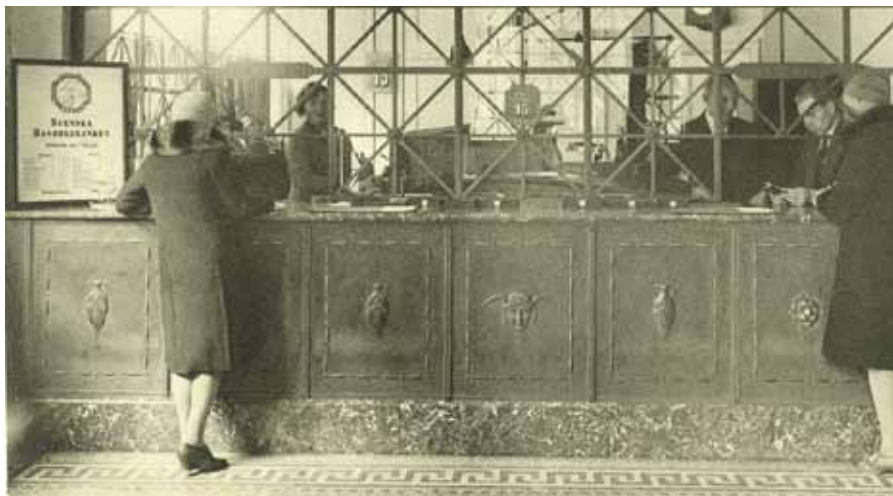

Symbolen Oktogonen kom med förvärvet av Bankaktiebolaget Södra Sverige 1919 och kom under lång tid att fungera som Svenska Handelsbankens symbol.

Reklamskylt från Stockholms Handelsbank från 1917.

Deflationskris och Kreugerkrasch

Handelsbankens avdelningskontor nr 8 i Stockholm, på Regeringsgatan 47 på 1920-talet.

1920-talet innebar ett stålbad för svensk ekonomi. I början av 1920 gick Förenta Staterna in i en djup depression och efterfrågan på svenska exportvaror avtog. Mellan 1920 och 1922 föll den allmänna prisnivån i Sverige med över 30 procent. Deflationen utlöste en allvarlig finansiell kris som hotade hela det finansiella systemet. En stor del av bankernas utlåning utgjordes av krediter med aktier som säkerhet. Det kraftiga börsfallet åren 1919-1922 ledde till att bankernas säkerheter i många fall blev otillräckliga.

År 1921 firade Handelsbanken 50-årsjubileum men årsredovisningen blev inget evangelium utan var fylld av oro över den ekonomiska utvecklingen. "De svåra förhållanden, under vilket näringslivet lidit, hava icke lämnat bankens verksamhet oberörd" konstaterar

styrelsen i sin rapport och meddelar att "avsevärda belopp ... föreslås till avskrivning på grund av förluster."

Året därpå blev läget än värre och för affärsbankerna kom 1922 att bli den stora bankkrisens år. För första gången i bankens då 50-åriga historia visar årsbokslutet inte någon vinst och vid bolagsstämman våren 1923 får banken såväl en ny VD som ny styrelseordförande. De stora avskrivningar banken tvingades göra under 1922 var ett resultat av den tidigare expansiva kreditgivningen, bland annat till det banken närstående Svenska Emissions AB och de företag detta hade omfattande ägarintressen i. Under senare delen av 1920-talet blir dock det ekonomiska läget mer gynnsamt och bankens verksamhet utvecklas positivt.

Börskraschen i New York hösten 1929 och den därpå följande världsdepressionen under 1930-talets första hälft medför dock nya svårigheter för många av bankens låntagare och bankens resultat mer än halveras.

Under de goda åren på 1920-talet var det mest upphäussade namnet på finansmarknaden tändstickskungens Ivar Kreuger och hans företagsimperium. Handelsbankens ledning var dock försiktig i affärerna med Kreuger och i slutet av 1920-talet var det enda betydande samröre banken hade med finansmannen det som avsåg Svenska Cellulosaaktiebolaget (SCA). Efter Kreugerkraschen 1932 blev Handelsbanken den helt dominerande ägaren i SCA – det var ett dotterbolag till banken ända fram till 1950 då bolaget börsnoterades.

Under finanskriserna på 1920- och 1930-talen övertog Handelsbanken aktiemajoriteten i flera svenska industriföretag i syfte att skydda lånefordringar. Sedan bolagen rekonstruerats började banken mot slutet av 1930-talet planera för en samordnad avveckling av dessa ägarintressen. Ett holdingbolag bildades under vintern 1943/44 till vilket aktieposter i sju bolag överfördes, bl a i telefonbolaget LM Ericson. Det nya holdingbolaget fick namnet Industrivärden. Bankens aktieägare erbjöds att på förmånliga villkor teckna aktier i det nya bolaget som börsnoterades 1945.

Under mellankrigstiden fortsatte konsolideringen på den svenska bankmarknaden. Handelsbanken kunde, bl a till följd av förvärv av t ex Mälarebanken 1926, i stort bibehålla antalet kontor på en stabil nivå om drygt 260. Samtidigt drog övriga affärsbanker drastiskt ned på antalet kontor.

Handelsbankens kontor vid Stortorget i Helsingborg på 1950-talet. Huset, som tidigare var säte för Bankaktiebolaget Södra Sverige, övertogs av Handelsbanken 1919.

Verksamheten breddas

Under efterkrigstiden fortsätter Handelsbankens expansion på en allt mer konsoliderad svensk bankmarknad. Förvärven av Vänersborgsbanken och Norrköpings Folkbank under 1940-talet, följs av köp av Luleå Folkbank och Gotlandsbanken på 1950-talet.

Vid sidan om den traditionella affärsbanksverksamheten, med in- och utlåning, kom Handelsbanken tidigt att bredda verksamheten till fler produktområden.

1955 köptes hypoteksbolaget SIGAB vilket senare namnändrades till Handelsbanken Hypotek. 1963 bildade Handelsbanken, som första svenska bank, ett finansbolag vilket erbjöd leasing- och factoringtjänster. Säljfinans namnändrades 1973 till Svenska Finans men heter sedan 1991 Handelsbanken Finans. Sedan den 1 mars 2011 ingår Handelsbanken Finans i affärsområdet Handelsbanken Direkt.

Handelsbanken övertog 1971 generalagenturen för försäljning av de så kallade Koncentrafonderna från Åhlén & Holm AB. Detta blev grunden till Handelsbanken Fonder.

Handelsbanken bidrog ekonomiskt till att regalskeppet Wasa, som sjönk 1628, kunde bärgas 1961. Här har Handelsbankens bankbuss parkerat i närheten av bärgningsplatsen.

Handelsbanken på 60-talet

Till Handelsbankens 90-års jubileum 1961 fick formgivaren Stig Lindberg uppdraget att designa en ny sparbössa. "Sparskotten" användes flitigt under 1960-talet i bankens marknadsföring för att öka hushållssparandet.

Decennierna efter andra världskriget kom i Sverige att kännetecknades av den längsta period av sammanhängande ekonomisk tillväxt som landet upplevt.

Under 1950- och 1960-talet hade Handelsbanken inte enbart fokus på lönsamhet, utan stor uppmärksamhet ägnades åt bankens storlek och volymutveckling. Då Riksbanken satte tak avseende tillväxten av utlåning till andra ändamål än till bostadsbyggnad, kom Handelsbanken att fokusera på ökad inlåning. Medlen att nå målet var att satsa mer på hushållssparande genom en attraktiv räntesättning – men också genom olika säljkampanjer – och genom ett starkt utvidgat kontorsnät.

Under perioden 1955-65 öppnade Handelsbanken inte mindre än 157 nya kontor, varav de flesta öppnades i de nya Stockholmsförorter som, till följd av tidens stora befolkningsomflyttningar, expanderade kraftigt. Utbyggnaden av kontorsnätet motiverades av att dels öka servicen för befintliga kunder, dels önskan att nå nya kunder.

Under slutet av 60-talet kom dock banken att drabbas av händelser som kom att ge negativ publicitet i massmedia och dra på sig myndigheternas kritik: övertagandet av ett välkänt resebolag hösten 1966 och valutaaffärer 1969 som stred mot den då strikta valutaregleringen. Krisårens epilög skulle dock komma att bli ett förnyelsebad för Handelsbanken.

Jan Wallander fokuserar på lönsamhet

Jan Wallander, Handelsbankens VD 1970-1978 och styrelseordförande 1978-1991.

Under slutet av 1960-talet råkade Handelsbanken i kris. Ledningen avgick och i början av 1970 rekryterades Jan Wallander från den norrländska provinsbanken Sundsvallsbanken till ny VD för Handelsbanken. Wallander förde med sig idéer som man börjat praktiserat i Sundsvallsbanken.

Beslut togs om en långtgående decentralisering av Handelsbankens organisation. För att klara av större kunders behov, behövde emellertid kontoren stöd från specialister. Kontoren fördes därför ihop i större enheter. Om dessa enheter fick ungefär samma storlek som Sundsvallsbanken skulle de inte bli ohanterligt stora. Bankens kontor delades därför in i åtta regionbanker om cirka 70 kontor vardera.

En första regionbank inrättades vid årsskiftet 1970/71 med huvudkontor i Malmö. Sedan man konstaterat att verksamheten inom regionbanken Södra Sverige gett goda resultat, startade de övriga sju regionbankerna successivt under 1972. De nya regionbankerna hade en egen styrelse och en i hög grad självständig ställning.

I den nya decentraliserade organisationen kom en stor del av det tidigare huvudkontorets uppgifter att föras ut till de regionala huvudkontoren medan andra funktioner inte längre behövdes.

I den senare gruppen ingick den centrala enhet som arbetade med budgetering. Wallanders uppfattning var att budgetering var inte bara "ett onödigt ont" utan i vissa lägen direkt farligt. I stället utvecklades ett nytt ekonomiskt redovisnings- och styrsystem baserat på verkligt resultatutfall.

Den nya Handelsbanksorganisationen kom istället för volym att fokusera på lönsamhet. Målet var, och är fortfarande, att räntabiliteten ska överstiga genomsnittet för övriga börsnoterade banker. Från att under slutet av 1960-talet ha haft en lägre lönsamhet än konkurrenterna nådde Handelsbanken upp till de övriga bankernas lönsamhet 1971.

Sedan 1972 har Handelsbanken uppnått målet att vara lönsammare än genomsnittet för övriga börsnoterade banker.

En förutsättning för att nå högre lönsamhet än andra banker som verkar på samma

marknad med samma förutsättningar är att de anställda gör en bättre insats än vad som är normalt för branschen. Bankens ledning ansåg därför att det var skäligt att de anställda fick del av ett sådant merresultat. Samtidigt fördes vid denna tid en livlig debatt i samhället om hur de anställdas inflytande i företagen kunde förbättras. I februari 1973 beslöt bankens styrelse att avsätta 10 mnkr till en av facket i banken bildad vinstandelsstiftelse kallad Oktogonen. Medlen placerades i Handelsbanksaktier och gav därmed de anställda ägarrepresentation i bankens styrelse. Genom att de förvaltade medlen inte betalades ut direkt utan först vid pensionering, blev Oktogonen en kunnig långsiktig storägare; en bristvara i många företag. Bankens goda resultatutveckling möjliggjorde nya avsättningar de kommande åren och en stor del av medlen placerades i Handelsbanksaktier. Sedan 1998 uppgår Oktogonens ägarandel till cirka 10 % av rösterna i Handelsbanken.

Första avsättningen till den av personalen ägda vinstandelsstiftelsen Oktogonen. VD Jan Wallander överlämnar den 7 februari 1973 en symbolisk chef till personalrepresentanten Kaj Ytterskog.

Ökat datorstöd

Under 1960-talet ökade arbetsvolymen i banken allt mer. Inte minst det ökade användandet av checkräkningskonton bidrog till att antalet in- och utlåningstransaktioner nära fyrdubblades under 10-årsperioden 1957-1966.

I syfte att rationalisera den tunga reskontraföringen av kundernas konton startade Handelsbankens dataverksamhet i början av 1960-talet.

Datacentralen var under de första åren inrymd i bankens fastighet vid Grev Turegatan 44 på Östermalm i Stockholm, men flyttades senare till Tegelluddsvägen på Gärdet.

Datacentralen bytte 1964 namn till Dataavdelningen och kom från 1967 att ingå i Avdelningen för administrativ rationalisering.

1966 anskaffade banken två datorer ur den då moderna IBM 360-serien, vilken blev tongivande för bankens databehandling.

I mitten av 1960-talet väcktes tanken att skapa ett on-linesystem för överföring och behandling av beloppstransaktioner. Idén var att via telenätet ansluta kontoren till bankens centrala dator på Gärdet. Genom att förse kontoren med kassa- och frågeterminaler skulle man kunna fånga upp de många beloppstransaktionerna vid kassadisken för att sedan bokföra transaktionerna centralt. Utvecklingsarbetet med projektet pågick under flera år.

För personalen på bankens kontor blev det en stor förändring 1973-75 när det första terminalsystemet infördes. Terminalerna gjorde det möjligt att ge kunderna snabbare service, till exempel omgående besked om kontosaldo. Detta system, som internt kallades HTS, kom att få lång livstid men ersattes åren 1986-89 av ett nytt terminalsystem, kallat HTD (Handelsbankens Terminal och Datorsystem).

Med denna "all-terminal" kunde de flesta på ett bankkontor förekommande arbetsuppgifter utföras på en och samma arbetsplats och dessutom snabbare och med bättre kvalitet.

Men först i början av 1990-talet närmade sig banken relationen en terminal per kontorsanställd. I slutet av 1990-talet, då begreppet ADB-stöd fick ge vika för IT, kom HTD att kompletteras av persondatorer i nätverk.

HTS (Handelsbankens TerminalSystem) infördes på bankens kontor 1973-75.

Den svenska bankmarknaden avregleras

Under andra världskriget skärptes den statliga kontrollen av finansmarknaden och under de kommande decennierna kom kreditmarknaden att vara en viktig del av den statliga politiken. Riksbanken kom att styra inte bara räntenivån utan även kreditvolymen. Utlåningen i svenska kronor var hårt reglerad. Bankernas möjlighet att bevilja krediter till andra ändamål än bostadsfinansiering var begränsade genom att Riksbanken fastställde hur mycket utlåningsvolymen fick öka. Detta begränsade naturligtvis den fria konkurrensen och ledde till en fastlåsnings av konkurrensläget mellan bankerna.

Men i mitten av 1980-talet blev det allt tydligare att utlåningstaket var ett ineffektivt medel mot kreditexpansion på grund av att en allt större del av kreditgivningen börjat ske utanför banksystemet. Den 14 maj 1985 upphörde Riksbankens rekommendation om högsta tillåtna medelränta för bankernas utlåning och ett halvår senare, den 22 november 1985, upphävdes utlåningsbegränsningen. Avregleringen fick till följd att de svenska bankernas utlåning ökade mycket kraftigt, bland annat blev det nu möjligt att återvinna de volymer som tidigare hade sökt sig utanför bankerna. Under de tre sista åren av 1980-talet dubblerades Handelsbankens utlåningsvolym.

Handelsbanken klarar 90-talets stora finanskris

Den långa raden av förvärvade svenska provinsbanker fulländades 1990 genom förvärvet av Skånska Banken. Med sina 76 kontor tillförde Skånska Banken en höjning av Handelsbankens servicenivå och affärsvolym i Sydsverige. Träffande nog beskrivs detta förvärv, då det presenteras, som en milstolpe. Handelsbankens expansion skulle visserligen komma att fortsätta, men då att ta nya vägar.

Under 1980-talets utdragna högkonjunktur hade bankutlåningen i Sverige ökat osedvanligt snabbt. En stor del av utlåningen gick till spekulativa investeringar. Hösten 1990 började den allvarliga svenska bankkrisen som en följd av en djup recession. Det var framförallt företagsutlåningen som orsakade de svenska bankernas gigantiska kreditförluster. Svenska statens kostnader för stöd till banksektorn uppgick till ofattbara 66 miljarder kronor. Under bankkrisen var Handelsbanken den enda av de större svenska bankerna som inte tvingades diskutera statligt stöd.

Handelsbanken kunde utnyttja den uppkomna situationen till att flytta fram positionerna på bankmarknaden. Så ökade t ex Handelsbankens andel av de svenska hushållens inlåning från 11 % 1990 till drygt 17 % vid decenniets slut.

Bankens starka kapitalposition utnyttjades 1997 – ett år som kännetecknades av flera strukturaffärer inom bankbranschen – då Handelsbanken kunde köpa Stadshypotek kontant. Sedan regeringen under sommaren 1996 aviserat att statens aktier i

Stadshypotek skulle avyttras lämnade banken ett erbjudande att förvärva samtliga aktier. I december 1996 förband sig staten att acceptera Handelsbankens erbjudande och den 26 februari 1997 blev banken ägare till Stadshypotek AB. Den totala köpeskillingen uppgick till 23 mdkr. Stadshypotekets utlåningsverksamhet integrerades omgående med bankens kontorsnät.

Under 1990-talet utökades också produktutbudet inom sparandeområdet. Till exempel introducerade banken 1992 Aktieindexobligationer och sedan den 1 januari 1994 kan kunderna pensionsspara i bank med samma skatteregler som för pensionsförsäkringar.

Under hösten 1994 samlade banken all sin verksamhet på värdepappers- och valutamarknaderna i en ny organisatorisk enhet som fick namnet Handelsbanken Markets. Verksamheten omfattade bland annat aktie-, valuta- och penningmarknadshandel, kapitalförvaltning, handelsfinansiering samt corporate finance.

Offensiv i Norden

Fredriksstad, Norge

Träskända, Finland

Videbaek, Danmark

Den svenska valutaregleringen avvecklades 1989 och några år tidigare hade det blivit tillåtet för svenska banker att öppna filialkontor utomlands. Svensk bankmarknad kom därmed att bli mer internationell. Handelsbanken stod väl rustad för denna förändring. Under 1980-talet hade banken byggt upp en utlandsverksamhet med filialkontor och dotterbolag i t ex London, New York och Singapore.

Kan Handelsbankens i Sverige framgångsrika modell också användas för att bedriva fullständig bankverksamhet i andra länder? Utifrån sådana överväganden beslöt Handelsbanken att 1988 öppna verksamhet i Norge och året därpå öppnades i Oslo det första bankkontoret. I februari 1990 lades ett kontantbud på Oslo Handelsbank. Genom en kombination av organisk tillväxt och förvärv av Stavanger Bank 1991 kunde Handelsbanken utnyttja det historiska tillfälle till expansion som den norska bankkrisen i början av 1990-talet skapat. Under 1990-talet kom banken att bygga upp ett rikstäckande kontorsnät i Norge som kompletterades 1999 genom köpet av Bergensbanken.

I Finland öppnade banken ett representantkontor i Helsingfors 1985. Fem år senare bildades ett dotterbolag, vilket 1991 blev en filial till Handelsbanken. I februari 1994 öppnades det första kontoret i gatuplan, på Södra kajen i Helsingfors, och 1995 förvärvade Handelsbanken de friska delarna av Skopbank samtidigt som banken beslöt att öppna kontor i flera större finska städer. Handelsbanken blev därmed Finlands fjärde största bank.

I Danmark öppnades ett representantkontor i Köpenhamn 1990. Handelsbankens första danska kontor invigdes 1996. Detta Köpenhamnskontor fick snart efterföljare i andra delar av landet. År 2001 köpte Handelsbanken den på Jylland så starka Midtbank. Under hösten 2008 förvärvades Lokalbanken i Nordsjælland A/S som hade 14 kontor i en mycket attraktiv del av Danmark. Genom förvärvet blev Handelsbanken den femte största banken i Danmark med 54 kontor.

Den 1 januari 1998 fick kontorsrörelsen i Norge, Finland och Danmark status som egna regionbanker och verksamheten kom därmed att drivas efter samma principer som i Sverige.

Ökat intresse för livförsäkringar

1990-talet kom även att kännetecknas av branschglidning inom finans och försäkring. Pensionssparandet blev en allt viktigare del av det långsiktiga sparandet för bankens kunder. Mot bakgrund av detta förvärvades 1992 det ömsesidiga livförsäkringsbolaget RKA.

I samband med köpet bytte bolaget namn till Handelsbanken Liv. Sedan lagen ändrats kunde Handelsbanken Liv den 1 januari 2002 ombildas från ett ömsesidigt bedrivet livaktiebog till vinstutdelande. Detta var den första ombildningen i sitt slag som genomfördes i Sverige. Före ombildningen hade de kunder som berördes givits möjlighet att ta ställning till förändringen. Av de röstande var 98 % för ombildning.

I mars 2001 förvärvade banken livförsäkringsbolaget SPP. Bolaget var en ledande aktör på tjänstepensioner i Sverige. Denna marknad förändrades dock snabbt, vilket bland annat ledde till att fristående försäkringsmäklare fick en starkare ställning och att massmarknadsbearbetning fick ökad betydelse för att nå framgång. Det innebar att de kontaktytor som fanns mellan SPP och bankens kontor minskade. Den 3 september 2007 träffade banken därför avtal om att sälja SPP till Storebrand. Under de sex år som Handelsbanken ägde SPP förändrades bolaget i grunden. Driftskostnaderna i SPP halverades och den 1 januari 2006 ombildades bolaget till vinstutdelande livbolag.

Ökad tillgänglighet

Teknikutvecklingen kom även kunderna till del i form av allt fler automatiserade självbetjäningstjänster. Våren 1970 installerade Handelsbanken sex bankomater på prov och under de kommande åren utplaceras bankomater runt om i landet. Hösten 1991 startade bankens telefonservice under namnet Datasvar (tjänsten byter senare namn till Telesvar), med vilken kunden själv kunde utföra rutinärenden som t ex överföringar mellan sina konton samt kontrollera saldo och senaste transaktioner. Bankens utbud av automatiserade tjänster gick in i ett nytt skede den 10 december 1997 med banktjänster via internet. Kunderna erbjöds att utföra alla vanliga förekommande bankärenden,

inklusive betalningar och handel med värdepapper via internet.

Under 2006 utökades telefonservicen då banken erbjöd privat- och företagskunder i Sverige personlig service via Handelsbanken Direkt, bemannad dygnet runt alla dagar i veckan av erfarna banktjänstemän.

Sedan 2010 erbjuder Handelsbanken även kunderna mobila banktjänster bland annat för smartphones, läsplattor och vanliga mobiltelefoner. Därmed kan kunderna sköta grundläggande bankärenden var de än befinner sig där det finns mobil kommunikation med internet.

Offensiv i Storbritannien

I början av 1980-talet startade Handelsbanken bankverksamhet i Storbritannien. Kontoret i London kompletterades 1989 med ett representantkontor i Manchester. Ett tredje kontor öppnades i Birmingham 1994. Inriktningen var till en början Nordenrelaterade företagsaffärer men hösten 1999 beslöt banken att utvidga verksamheten och erbjuda brittiska privat- och företagskunder ett komplett utbud av tjänster.

I oktober 2000 öppnades bankens fjärde brittiska kontor, i Nottingham och i december samma år introducerades banktjänster via internet. Två nya kontor per år öppnades under perioden 2001-2003 och vid halvårsskiftet 2002 fick den brittiska kontorsrörelsen status som egen regionbank. Verksamheten

kom därmed att drivas efter samma principer som kontorsrörelsen i Norden. Expansionstakten ökade och under åren 2004-2006 startade banken fem nya kontor per år i Storbritannien. Inför 2007 beslöt banken att öka den organiska tillväxttakten ytterligare och antalet nyetableringar tredubblades jämfört mot föregående år. Därmed var banken tillräckligt stor för att den 1 januari 2008 starta ytterligare en regionbank och under året öppnades bankens 50:e kontor i landet. Året därpå öppnades de första handelsbankskontoren i Skottland.

Under 2011 öppnades bankens 100:e kontor i Storbritannien och den brittiska kontorsrörelsen är, precis som kontorsrörelsen i Sverige, organiserad i regionbanker med regionhuvudkontor runt om i landet.

140 år av tillväxt

- Handelsbanken idag

Historien börjar en sommardag 1871 med en nystartad bank med ett kontor, 12 anställda och med ett aktiekapital på 1 miljon kronor samt ägare, varav många är kunder i banken, som proklamerar att banken ska ägna sig åt "den egentliga bankverksamheten" och fokusera på den lokala marknaden.

140 år senare är Handelsbanken en fullsortimentsbank för både privat- och företagskunder och har ett rikstäckande kontorsnät i Sverige, Danmark, Finland, Norge och Storbritannien. Dessa länder ser banken som sina hemmamarknader. Handelsbanken har idag drygt 11 000 medarbetare samt verksamhet i 22 länder.

Handelsbankens organisation är starkt decentraliserad och verksamheten utgår alltid ifrån kundens behov. Detta innebär att alla affärsbeslut som rör enskilda kunders relationer med banken tas nära kunden.

Handelsbanken har nöjdare kunder än jämförbara banker, är en av de mest kostnads-effektiva börsnoterade fullsortimentsbankerna i Europa och har varje år sedan början av 1970-talet haft högre lönsamhet än genomsnittet för jämförbara banker.

År	Antal anställda	Antal kontor i Sverige	Antal kontor övriga hemmamarknader	Resultat efter skatt, mnkr	Balansomslutning, mnkr
1871	12	1		0,003	6
1911	81	7		4	143
1921	2 065	271		12	1 368
1931	1 945	268		5	1 304
1941	2 167	271		8	1 629
1951	2 811	304		15	3 950
1961	4 160	406		31	7 032
1971	5 429	513		52	18 714
1981	4 912	455		222	102 960
1991	7 777	498	5	3 139	409 671
2001	9 239	458	87	8 290	1 174 521
2011	11 184	461	253	12 323	2 454 366

